Een weg is meer dan een straat alleen

Rekenkamerrapport

19 januari 2016

Aanleiding

- Verkeersveiligheid is in elke Nederlandse gemeente een zaak van continue aandacht
- Zwijndrecht heeft te maken met een aantal knelpunten waar bijzondere aandacht voor de verkeersveiligheid nodig is
- De zorg voor kwetsbare verkeersdeelnemers zoals ouderen en jongeren

Verkeersveiligheid is een samenspel van enerzijds acties van de gemeente en anderzijds gedrag van de weggebruikers. Aanpassingen zijn vaak het gevolg van een compromis tussen wensen van bewoners, bedrijven en instellingen over bereikbaarheid en leefbaarheid, beschikbare middelen en fysieke inpassingsmogelijkheden.

Vraagstelling

In hoeverre slaagt de gemeente Zwijndrecht er in om een doelmatig en doeltreffend verkeersveiligheidsbeleid te voeren, vanuit het algemene perspectief, vanuit het bewonersperspectief en vanuit het perspectief van een verkeerstechnische inrichting?

Deelvragen

1. Welke doelen en maatregelen omvat het verkeerveiligheidsbeleid?
2. Op welke wijze en met wie is het beleid opgesteld en onderbouwd en welke rol hebben het college van B&W en de gemeenteraad gespeeld bij opstellen van het beleid en het dagelijks verbeteren van de verkeersveiligheid in de gemeente?
3. Hoe werkt het beleid in de praktijk, in het algemeen en specifiek vanuit de drie genoemde perspectieven op casusniveau en hoe wordt de raad geïnformeerd over acties en effecten?
4. Welke actuele ontwikkelingen spelen een rol bij het beleid en welke acties worden op touw gezet om hier iets aan te doen?
5. Wat zijn praktische aanbevelingen om vanuit de gekozen perspectieven de verkeersveiligheid in Zwijndrecht te verbeteren?

Uitvoering van het onderzoek

- Regioplan heeft het onderzoek uitgevoerd
- Documentonderzoek
- Interview accountmanager verkeer
- Casusonderzoek: Door middel van vier korte deelstudies is in kaart gebracht op welke wijze het verkeersveiligheidsaspect (algemeen en vanuit het perspectief van de kwetsbare weggebruiker) in de uitvoering van projecten een plaats krijgt.
- Rekenkamerleden zelf hebben bijzondere plekken gefotografeerd

Conclusie: gebreken in het vigerend beleidskader

1. Het beleidskader geeft weinig richting: de onderbouwing van de noodzaak is algemeen.
   Ook is de strategische doelstelling niet uitgewerkt in doelstellingen op tactisch en operationeel niveau.
   De gekozen maatregelen tot slot zijn erg algemeen.
2. De praktijk laat zien dat monitoring en evaluatie niet structureel gebeuren en gericht zijn op incidenten en actuele knelpunten.
   Daarnaast is de informatievoorziening kwetsbaar door verspreide bronnen (politiegegevens, verzekeringsgegevens en meldingen) die niet systematisch bij elkaar komen in managementinformatie.

Conclusie: uitvoeringspraktijk en betrokkenheid inwoners

- Uitvoering geschiedt volgens richtlijnen met aandacht voor verkeersveiligheid en betrokkenheid inwoners
- Het komt voor dat de reconstructies na afronding tot klachten leiden over de verkeersveiligheid. Dit leidt soms tot raadsvragen en roept soms de vraag op of de raad niet nadrukkelijker betrokken moet zijn bij de besluitvorming daarover.

Het gedrag van verkeersdeelnemers

- Verkeersgedrag is niet altijd voorspelbaar, waardoor een reconstructie waar toch echt heel goed over is nagedacht, achteraf toch niet tot de gewenste situatie blijkt te leiden. Wat nodig is - en we in de praktijk niet altijd terugzien - is dat reconstructies gevolgd worden door aanvullende fysieke en gedragsbeïnvloedende maatregelen om daar waar na een zorgvuldige voorbereiding toch verkeersonveilig gedrag optreedt, dat alsnog tegen te gaan.
- Ook vraagt de rekenkamercommissie aandacht voor de gedragscomponent in relatie tot 30 km-zones. Omdat de politie zich op het standpunt stelt dat 30 km-zones "zelf handhaafbaar" moeten zijn, wordt hier in principe niet gecontroleerd.

Aanbevelingen

1. Neem in het komende GVVP leerpunten uit dit rekenkamerrapport mee
2. Zorg op projectniveau in de voorbereiding voor expliciete aandacht voor effecten met betrekking tot verkeersveiligheid en betrokkenheid van gebruikers
3. Zorg op projectniveau voor ruimte om na afronding van een reconstructie op verkeersgedrag bij te kunnen sturen

Reactie college

Het college heeft gereageerd op het rekenkamerrapport. Deze reactie riep twee vragen op bij de rekenkamercommissie, die geformuleerd zijn in het nawoord en inmiddels separaat beantwoord zijn door het college.

Vraag 1 n.a.v. reactie college

- Het college vermeldt: " Ons College is van mening dat de belangenorganisaties hier minder uitgebreid bij betrokken hoeven te worden dan de rekenkamercommissie op blz. 12 van het onderzoeksrapport aangeeft, gezien de actuele verkeerskundige ontwikkelingen."

  De motivatie waarom belangenorganisaties hierbij minder uitgebreid betrokken hoeven worden is niet duidelijk. De rekenkamercommissie stelt daarom voor nadere informatie hierover voorafgaand aan de behandeling van het rekenkamerrapport ter beschikking te stellen aan de gemeenteraad.

  Beantwoording college: “Het college hecht belang bij het betrekken van belangenorganisaties bij het maken van keuzes voor het realiseren van verkeersvoorzieningen.

  Op dit moment betrekken wij diverse partners en belangenorganisaties zoals de fietsersbond bij het maken van ontwerpen van projecten in de buitenruimte. De ervaringen over deze samenwerking zijn naar ieders tevredenheid en bieden toegevoegde waarde.

  Onze ervaring is dat zij tijdens het ontwerpproces van een project een nog gerichtere input kunnen geven, dan tijdens het maken van beleid op hoofdlijnen, zoals een nieuw GVVP.

  Overigens borduren projecten in het nieuwe GVVP meestal voort op bestaande projecten waar belangenorganisaties al bij het huidige GVVP bij betrokken zijn geweest.

  Vanwege deze redenen zijn wij van mening dat het betrekken van belangenorganisaties bij het opstellen van een nieuw GVVP, minder uitgebreid hoeft te gebeuren.”

Slotreactie rekenkamercommissie op vraag 1

In de loop van een aantal jaren ontstaan nieuwe ontwikkelingen (denk aan de populariteit van e-bikes, gewijzigde wetgeving) waar ook belangenorganisaties een visie op hebben. Of dit betekent dat hun betrokkenheid lichter kan zijn, kan de rekenkamercommissie niet beoordelen. Er dient wel voldoende ruimte te bestaan voor de visie van belangenorganisaties over dit soort trends.

Vraag 2 n.a.v. reactie college

Het college vermeldt daarnaast: "Hierbij willen we wel de kanttekening plaatsen dat een evaluatie op zichzelf een goed instrument is, maar de kaders waarbinnen gevolg gegeven wordt aan de evaluatie goed doordacht moet worden. Op welke wijze dit het beste kan plaatsvinden wordt nader onderzocht."

Ook hierover stelt de rekenkamercommissie voor dat het college de gemeenteraad adviseert voorafgaand aan de behandeling van het rapport.

Reactie college: “Het college vindt het een goede zaak om projecten te evalueren. Evalueren biedt kansen om toekomstige projecten nog beter te doorlopen.

We kijken goed naar welke projecten wij evalueren en op welke manier het meest effectief geëvalueerd kan worden. Een evaluatie is namelijk kostbaar en leidt tot een langere doorlooptijd van een project vanwege de extra onderzoeken. Ook heeft een evaluatie niet bij elk project evenveel zin: niet bij alle verkeer gerelateerde projecten verandert er namelijk evenveel aan een verkeerssituatie. Voorbeeld: bij een reconstructie van een doorgaande weg moet op een andere manier geëvalueerd worden dan bij een project over het aanbrengen van nieuwe bushaltes.

Het heeft daarnaast onze voorkeur dat de zaken die uit een evaluatie komen op korte termijn realiseerbaar zijn met beperkte middelen. Daar hebben de weggebruikers het meeste baat bij. We passen onze evaluaties daar op aan. We verwachten daarbij niet dat er grote zaken uit toekomstige evaluaties komen aangezien we het voortraject steeds beter doorlopen. Dit komt mede door het feit dat we, zonder dit een formele evaluatie te noemen, vanuit voortschrijdende inzichten vanuit vorige projecten het verkeersaspect binnen een project aanvangen.

We zijn op dit moment nog aan het onderzoeken op welke manier we het formeel evalueren van projecten precies kunnen vormgeven. We informeren de Raad als wij een concreet plan hebben.”

Slotreactie rekenkamercommissie op vraag 2

De rekenkamercommissie vraagt niet om een evaluatie op projectniveau, maar ruimte na afronding voor monitoring en extra maatregelen wanneer gebruikers de ruimte verkeersonveilig benutten. De nadere beantwoording van het college sluit daarom niet geheel aan bij de geformuleerde aanbeveling.

Tenslotte: